

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת כי תבא תשפ"א

גליון: 74

א לעכטיגער שבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

מקומים את המצוות בשמחה

פניני הפרשה

"והיה כי תבא אל הארץ" (כו א)

'והיה' לשון שמחה הוא. דהא עיקר כניסתם לב"א ארץ ישראל הוא לקיים מצוותיה, וכמאמרם (סוטה יז): שמשו רבנו נתאוה להיכנס לארץ ישראל, דמצוות רבות שנצטוו, אינן מתקיימות אלא בארץ ישראל. ובזוהר (ח"א פד): על 'ארץ ישראל' שהיא לא נבראה כי אם שיעבדו בה עבודת ה'. וזהו 'והיה' - חיזוק לקיום המצוות בשמחה. ויעויין 'ב'בן יהוידע' (פרשת ראה) על השמחה המיוחדת בקיום 'מצוות התלויות בארץ'. ואפשר להוסיף דמדי בהמשך כתוב 'מצות ביכורים' דהיייתה בה שמחה יתירה.

"נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה" (כו א)

'בלשון יחיד' נאמרה כאן. ואפ"ל ע"פ המובא 'ליקוטי מוהר"ן' (עא ב): דלכל אחד מישראל יש לו חלק בארץ ישראל, וזהו 'לך' לכל אחד ואחד.

"והיה כי תבא אל הארץ אשר ה' אלוך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה" (כו א)

בדברי ה'פיתוחי חותם' (לרבי יעקב אבוחצירא) 'והיה' לשון שמחה, כשתבא אל הארץ - היא ארץ החיים שהיא ארץ עולם הבא, ששם השמחה שלמה ללא שום דאגה, וארץ זו היא 'ארץ אשר ה' אלוך נתן לך נחלה' שהיא נחלה ללא הפסק, ולכן השמחה שלמה, ובאם זכית לכה 'ירשתה וישבת בה', דזו היא הירושה והישיבה העיקרית. ואפ"ל בדבריו: ד'ארץ ישראל' רומזת על 'מלכות' וכמובא (עץ חיים) שער ציור עולמות פ"א) 'מלכות דמלכות דעולם עשיה היא ארץ ישראל' דעיקר ירושת חיי נצח הוא בקבלת 'עול מלכותו', דזהו עיקר עבודתו בזה העולם, וכמובא ע"כ.

ובמתני' (ברכות פ"ב), 'למה קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמע, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה' - כי תחילת הכל זה עול מלכותו.

כן אפ"ל בדבריו: דהר"ת בפסוק זה: א'שר יקרא אלוך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה' הוא גימטריא: 'עולם הבא' (עם ב' התיבות) רמז בפסוק זה: לירושת עולם הבא, עולם הנצח, כדבריו.

"ואמרת אליך" (כו ב)

בדברי רש"י ע"פ ה'ספרי': שאינך כפוי טובה. ואפ"ל בדבריו: 'ואמרת' בגימטריא: 'הכרת הטוב'. כן אפ"ל, ע"פ תחילתו של הפסוק: 'זבאת אל הכהן' - התכללות בכהן, והא 'כהן' הוא 'החסד' דהו ג"כ ענינו של 'הכרת הטוב'.

"וענית ואמרת" (כו ב)

בפרש"י: 'וענית' לשון הרמת קול. נוכל ללמוד מכאן מהא המובא ד'הקול מעורר את הכונה' (עייני ברכות כ"ד: ובהראש ש רבינו יונה שם ובש"ע ק"א) דבריש: 'וענית' - הרמת קול, ולאחמ"כ 'ואמרת' - אמירה בהבנה וכוונת הדברים, ע"ד הפסוק: 'כה תאמר לבית יעקב'. וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה ט): דהקול מעורר הדעת, בבחינת 'הקול מעורר הכונה' ובשביל זה: 'ונצעק', ולאחמ"כ: 'וישמע את קולנו'.

"וענית ואמרת" (כו ב)

אפשר לומר בדרך רמז, דבמצוות 'ביכורים' ישנה מצוה של עניה ודיבור (מצות עשה רמז), דר"ת וס"ת של תיבת: 'ביכורים' הוא 'בס' ואותיות הפנימיות הוא בגימטריא: 'לדבר' ע"ד הפסוק: 'ודברת בס', מצוה של דיבור.

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים ובך את עמך את ישראל" (כו טו)
בפרש"י: 'עשינו מה שמוטל עלינו עשה מה שמוטל עליך. שיומשכו הברכות.

חשק רב ואהבה להתדבק בו יתברך, וכתוב (דברים כ"ח): 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב', כי העבודה אם היא בעיבוב, דומה לעבד העובד לרבו בפנים עצבות וזועפות. וכתוב (משלי י"ב): 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה'. כי העיבוב הוא נמשך מזהמת סמא"ל ונחש - שהטילו באדם וחוה, כמו שכתוב באדם (בראשית ג' י"ז): 'בעיבוב תאכלנה' וכתוב (שם ט"ו): 'בעצב תלדי בנים', ועל ידי כך - הקדוש ברוך הוא ושכינתו מסתלקים מעליו.

והראיה, מיעקב בחיר האבות - שנסתלקה ממנו שכינה ורוח הקדש, עשרים ושנים שפרש יוסף ממנו. וכשמח בבשרותו כתוב: 'ותחי רוח יעקב', שירתה עליו רוח הקדש. ואמרו רבותינו ז"ל (פסחים דף ק"ז ע"א): אין באלישע ובבני הנביאים, דכתיב (מלכים ב' ג' ט"ו): 'והיה כנגן המנגן'. וכתוב (שמואל א' ה'): 'ולפניהם תוף וחליל וכינור והמה מתנבאים'.

ואפילו בכל עבודת מצוה ותהילה צריך שיהיה בתכלית השמחה, כמו שמצינו באבי (ברכות ל' ע"א): דהוה בדיח טובא ואמר תפילין קא מנחא. וכן רב ברונא: משום דסמך גאולה לתפלה, לא פסק חוכא מפומיה כל ההוא יומא. דברים נוקבים וחודרים לבב במעלת שמחת המצוות, ותועלתה לעבודות יוצרינו, בכל פעולה ועשייה טובה.

ברוך ה' זכיתי ושמרתי שבת, הנחתי תפלין...

וכך היה שח בנועם שיחו; החסיד רבי לוי יצחק בנדר (שיש"ק ו תי): האדם שזכה וקיים איו מצווה, בא אליו היצר הרע ואומר לו: 'וכי כבר מה עשית, מה חשוב המצוה שעשית, אין המצוה שעשית שווה כלום. איך מהדר באמת בקיומם, ואיך עושה אותם לשם שמים וכדומה. לאור זאת: צריך האדם בכל פעם ובכל אופן להתחזק בשמחת המצות. לפני קיומם יאמר לעצמו: מה חשוב וגדול קיום המצוה שהולך אני לקיים, בפרט מצות דאורייתא כתפילין, שבת, ציצית ועוד ועוד. ואחר שקיימם לשמוח שוב במצוה שעשה, וישמח ויחזק עצמו ויאמר לעצמו: ברוך ה' זכיתי ושמרתי מצות השבת והנחתי תפלין וכו' וכו'. וכן בכל המצות והמעשים טובים שעשה יודה לה' על הזכות הגדולה שזיכה אותו. ויתפלל לה' ויאמר: אם באמת זכיתי כבר במצוה יקרה כזו, עזרני להדר בה יותר ויותר ואזכה גם להשיג מעלת המצוה יותר ויותר, וחזור חלילה'.

עיסה לחה ומשומנת היטב

בדברי משלו של האי חסידא רבא מורם מעם: רבי אברהם ב"ר נחמן מטולשין - תלמיד מוהר"ת ברסלב, על ההבדל של האדם העובד ה' בהתלהבות ובשמחה, למשנהו שאינו בכך. דהוא דומה לעיסה שמעיסים אותה על שולחן משומן - שאז אפשר לעסותה היטב, מלחלוחית השומן. וכתוצאה מכך: גם הלחם שנאפה מעיסה כזו טעימה וערבה לחיך. מה שאין כן, כשמעיסים את העיסה במקום יבש ללא לחלוחית - מאוד קשה לעסותה, ומה גם שעבודתה כפולה ומכופלת היא, וגם אינה נאפית כמתכותנה הטוב.

אותה עיסה - אך שתי עולמות...

באם רצוננו להמתיק התוכחות הקשים, נקיים את הכתוב בפרש"י: לעבוד את ה' בשמחה, לשמוח ולשוש במצוות. עבדו את ה' בשמחה ובאז לפניו ברננה.

בפרשייתנו, במרכזה של קריאת ה'תוכחה', אנו קוראים את הפסוק: 'תחת אשר לא עבדת את האלוך בשמחה'. בדברי זוהר הקדוש (וירא קטז). נלמד מפסוק זה - על השמחה לכלילת בני ישראל: 'כהנים, לווים וישראלים', וכך הוא לשונו, (מתורגם ללשון הקודש):

ראה מה כתוב (דברים כח): 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל'. פסוק זה הוא סוד: 'תחת אשר לא עבדת בשמחה' - בזמן שה'הנים' היו מקריבים קרבנות ועולות, וזו היא 'בשמחה'. 'ובטוב לבב' - אלו ה'לוים'. 'מרב כל' - אלו 'ישראל' שהיו אמצעיים ביניהם, ונטלו ברכות מכל הצדדים, שכתוב (ישעיה ט): 'הרבית הגוי לו הגדלת השמחה'. שמחה לכל בית ישראל.

התוכחה לא בכדי להפילנו, אלא אדרבה!

הבה נחזי כמה שורות של חיזוק, עידוד ושמחה לנפש העייפה - בדברי התוכחה הקשים בפרשייתנו, מדברי מוהר"ת על פסוק זה, והא לשונו (ליקוטי הלכות בכור בהמה טהורה ד ט): 'בסוף התוכחה שהיא יראת העונש כתוב: תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה וכו'. והבן היטב - שזה העיקר שלא יפול על-ידי יראת העונש. רק מפתח העונש יתחזק לקיים דברי הצדיקים אמתיים, שמהירים את הגרוע שבגרועים להיות בשמחה בנקודות הטובות, שמוצא בעצמו עדיין כמבואר על הפסוק: 'אמרה אלוך בעודי', בליקוטי מוהר"ן'.

אכן כן, תורתנו היא 'וחי בהם', לחיות מדבריה הקדושים, וגם דברי התוכחה הנוקבים, יש לנו לקחת בכדי לקיים את דברי התורה - ולא בכדי להפילנו, ולהכניס בנו רפיון רוח וחולשת כוח.

מעלתה ושכרה היא לאין ערוך...

ועוד בדבריו המרויים והמעודדים, סביב פסוק זה של עבודת השם בשמחה, שכדאי מאוד להתחבר אליהם, הוא בדבריו (ליקוטי הלכות אישות ג ח):

'כי נקודת כל המצוות ומעשים טובים הוא השמחה, כמו שכתוב: 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'. וכמו שאנו מבקשים תמיד: ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד. כי עיקר שלמות העבודה של תורה ומצוות, הוא דייקא כשזוכים לעשות בשמחה, וכמובא בספרים, ובפרט בכתבי האר"י - מגודל האזהרה לעסוק בתורה ובמצוות בשמחה, וכמו שכתוב: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה ובטוב לבב ...'

אכן כן, הבה נחשוב חשבוננו של עולם; הרי ב"ה אנחנו מקיימים את המצוות. לומדים, מתפללים, משתדלים בחסד - ומוקפים אנו במצוות, למה שלא נשמח בכך? הרי שוויה, מעלתה ושכרה היא לאין ערוך - עם נצרך לכך שמחה, הודאה לה'. זוהי שלמותם של המצוות, האם לא כדאי הוא הדבר !?

דבר קדשו של רבי חיים ויטאל

דברים יסודיים בעבודת קונו בזה העולם - בשמחה ובחדוה. וגודל הכרחיות לעובד ולמעשה, ע"פ פסוק זה שבפרשה, כותב רבי חיים ויטאל בספרו 'שערי קדושה' (ח"ב שער ד').

וכך הוא לשונו הטהור: העצבות גורמת מניעת העבודה, וקיום המצוות ובטול עסק התורה, וכוונת התפילה. ומבטל מחשבה טובה לעבוד את ה'. וההפך, בהיותו עובד ה' יתברך בשמחה כמו שכתוב (תהלים ק"ב): 'עבדו את ה' בשמחה'. כי השמחה מוסיפה

